

Vertroulik

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

GESKIEDENIS V2

NOVEMBER 2025

ADDENDUM

Hierdie addendum bestaan uit 14 bladsye.

VRAAG 1: WAT WAS DIE VERSKILLENDE REAKSIES OP DIE POGINGS VAN DIE CONGRESS OF SOUTH AFRICAN TRADE UNIONS (COSATU) OM IN DIE 1980's SUID-AFRIKAANSE WERKERS TE MOBILISEER?

BRON 1A

Die uittreksel hieronder is geneem uit 'n artikel met die titel, 'The Struggle: Power and Politics in South Africa's Black Trade Unions', geskryf deur A Cowell, 'n joernalis, en dit het op 15 Junie 1986 in *The New York Times*-tydskrif verskyn. Dit werp lig op die vorming van COSATU in 1985.

Meer as 33 unies het in November 1985 verenig om die Congress of South African Trade Unions (COSATU), die grootste federasie (groepering) van swart werkers in die Suid-Afrikaanse geskiedenis, met 'n totale ledetal van 500 000 werkers, te vorm.

In plaas daarvan om mak (gehoorsaam) te wees, het COSATU en ander swart arbeidsgroepe die politieke hoë grond gesoek wat vakunieledede 'die stryd' teen wit regering genoem het en wou desperaat opvang met die protesaksies van die jeugdige en gewelddadige swart radikales van die townships. COSATU het belangrike bande met die United Democratic Front gesmee, die grootste nie-parlementêre opposisiegroep in die land, en het hulleself verbind aan die doelstellings, maar nie formeel aan die strukture nie, van die verbanne en uitgeweke African National Congress wat daaraan toegewy is om die wit regering met geweld tot 'n val te bring.

In 'n land wat Afrika se mees geïndustrialiseerde nasie is, is die uitdaging wat nou deur die swart vakbonde gestel word betekenisvol (oorweldigend); dit hou die moontlikheid in van 'n grootskaalse onttrekking van arbeid uit 'n moderne ekonomie wat al hoe meer van swart vaardighede afhanklik is. Plaas- en huishoudelike werkers word nie deur Suid-Afrika se nuwe arbeidswette beskerm nie. Op ander gebiede, van die land se tekstielfabrieke tot by sy staalwerke, is die vakunies sterk en groei steeds. En, in die kritieke mynbounywerhede, maak arbeidsleiers staat op die steun van amper die helfte van die 600 000-man swart werksmag.

[Uit *The New York Times*-tydskrif, 15 Junie 1986]

BRON 1B

Die foto hieronder is geneem gedurende 'n byeenkoms wat op 1 Mei 1986 in die Wes-Kaap deur die Congress of South African Trade Unions (COSATU) gehou is. Dit toon werkers wat deelneem aan 'n protesaksie onder die banier van die Commercial, Catering and Allied Workers Union of South Africa (CCAWUSA), wat 'n geaffilieerde van COSATU was.

[Uit *History of Trade Unionism in South Africa* deur L. Gentle, et al.]

GEBALDE VUISTE

**VOORWAARTS MET
DIE WERKERS SE
STRYD**

CCAWUSA

BRON 1C

Die uittreksel hieronder is uit 'n *memoir, *War in Peace: The Truth about the South African Police's East Rand Riot Unit 1986–1994*, geskryf deur N Howarth, 'n voormalige lid van die Oosrandse Onluste-afdeling. Dit verduidelik hoe die skarebeheer-onluste-afdeling met lede van COSATU gebots het wat in Maart 1987 'n veldtog vir 'n bestaansloon by die Germiston-spoorwegstasie gehou het.

COSATU-lede was in Maart 1987 al vir verskeie weke besig om te betoog oor griewe wat nie een van ons verstaan het of oor bekommerd was nie. Dit het geblyk dat hulle besig was om 'n veldtog vir 'n 'bestaansloon' te hou wat sterk deur die African National Congress (ANC) ondersteun is. Daar was 'n sekuriteitsbeperking op al sulke aktiwiteite, maar dit het COSATU, wat besig was om vakunielede te organiseer en te mobiliseer om aan die veldtog deel te neem, nie gepla nie. Dit het bygedra tot die aantal stakings en onderbrekings oor die land heen, wat alreeds besig was om die Suid-Afrikaanse ekonomie te verlam (verswak). 'n Groot persentasie stakers, ongeveer 18 000, het aan Suid-Afrikaanse Vervoer ('SAT') behoort.

Ek was deel van 14 jong rekrute, nie een ouer as ekself nie, wat 'n ry boaan die trappe gevorm het wat vanaf 'n ondergrondse tunnel na die stasieplatform gelei het. Die gedreun van politieke rympies (vryheidstrydlidjies) wat in die diep kwaai stemme van 300 betogers gesing is, het in die tunnel af en op met die trappe na ons toe geresoneer (ge-eggo). Aan die begin kon ons hulle nie sien nie, maar die klank het my amper die doodskrik op die lyf gejaag. Toe het hulle aan die onderkant van die trappe verskyn en in ons rigting geswaai. Dit was 'n vreesaanjaende gesig. Hulle was gewapen met knopkieries, swepe, messe en 'n hele verskeidenheid wrede (gevaarlike) wapens.

Ons het handgemeen met die skare geveg. Ek is in die arm raakgesteek sonder om dit te weet en daar was bloed oral op my. Ten spyte daarvan was die fisiese skade min. Ek het geslaan, geskop en baklei met alles wat ek het. Gelukkig het die skare begin om uitmekaar te gaan soos wat ons die oorhand gekry het. Die volgende dag het COSATU 'n vergadering by die Wêreldhandelsentrum in Germiston gehou, wat ongeveer 500 meter in die pad af van die spoorwegstasie is.

[Uit *War in Peace: The Truth about the South African Police's East Rand Riot Unit 1986–1994* deur N Howarth]

***memoir:** 'n boek wat 'n persoon oor hulle herinneringe skryf

BRON 1D

Die bron hieronder is geneem uit 'n boek met die titel *Confessions of a *STRATCOM Hitman*, deur P Erasmus, voormalige Veiligheidstak-polisieman. Dit verduidelik hoe die Veiligheidstak-offisiere in 1987 'n klopjag op COSATU House uitgevoer en dit verwoes het.

Op 23 April 1987, ná 'n skietvoorval waarby lede van die Onluste-eenheid betrokke was, is daar 'n klopjag op COSATU HOUSE deur 'n menigte (skare) polisiemanne uitgevoer wat, nadat die gebou beveilig is, dit aan die Veiligheidstak oorhandig het. Wat gevolg het, was die slopingswerk (vernietiging); dit was ongehoord (buitengewoon) en ongeëwenaar (onoortreflik). Dit was asof die opgehoopte (opgegaarde) woede en frustrasie van die polisie, wat soos gewoonlik in die middel van die voortslepende politieke konflik vasgevang is, op die gebou en die inhoud uitgehaal (uitgedruk) is.

Deure is onmiddellik toegemaak en toe het liasseerkabinette, gevul met dokumente en rekords, soos confetti (klein stukkie papier) vanaf die balkonne van die tienverdiepinggebou neergereën (neergeval), kantoortoerusting is stukkend gebreek, persoonlike rekenaars is by die vensters en oor die balkonne in die binnehof uitgegooi, videomonitors en 'n duur sekuriteitstelsel is vernietig, en dit wat nie vernietig is nie, is gebreek of gesteel. ... Ek het COSATU se drukker in die kelder gevind en die plate en beheerpaneel stukkend geslaan.

'n Paar uur later het ek na die kelder teruggekeer en gevind dat die drukker heeltemal vernietig is en motors in die kelder op dieselfde manier ernstig beskadig is. Veiligheidstaklede het op die agste vloer 'n brand gestig en toe die Johannesburgse Brandweer opdaag, het brandweermanne van vloer tot vloer gehardloop, want hulle is meegedeel [deur Veiligheidstaklede] dat die brand met die trappe op was, toe met die trappe af, dan buite en so aan.

[Uit *Confessions of a STRATCOM Hitman* deur P Erasmus]

***STRATCOM (STRATEGIC COMMUNICATION):** 'n geheime eenheid in die apartheid-era wat aan propaganda, misleidende inligting en geweld teen anti-apartheidsaktiviste en -organisasies meegedoen het

VRAAG 2: WAAROM HET DIE WAARHEIDS-EN-VERSOENINGSKOMMISSIE (WVK) DIE AMNESTIE-AANSOEKE VAN DIE BETROKKNES BY DIE MARTELING VAN EERWAARDE TSHENUWANI FARISANI VERWERP?

BRON 2A

Die uittreksel hieronder is uit die begrafnisprogram van Eerwaarde Tshenuwani Farisani geneem. Die begrafnis het op 7 Junie 2025 plaasgevind. Dit fokus op Farisani se politieke aktivisme teen die apartheidsregering wat tot sy opsluiting in die 1980's gelei het.

Farisani was 'n stigterslid van die Swartmense se Konvensie (Black People's Convention/'BPC') en het vanaf 1973 tot 1975 as die president gedien. Hy het nou saamgewerk met Stephen Bantu Biko en ander leiers van die Swartbewussynsbeweging (SBB). Hy was 'n medestigter van die Black Evangelical Youth Organisation (BEYO) in die 1970's saam met die huidige Suid-Afrikaanse President, Matamela Cyril Ramaphosa, Tshifhiwa Muofhe en Lawrence Khorombi. Hierdie inisiatief het in die Bold Evangelical Christian Organisation (BECO) en later die Evangelical Christian Outreach (ECHO) ontwikkel.

Farisani is tussen 1977 en 1987 op vier afsonderlike geleenthede sonder verhoor aangehou as gevolg van sy uitgesproke teenstand teen apartheid. Gedurende hierdie opsluitings (gevangenskap) is hy aan wreedaardige marteling onderwerp, onder meer aanranding, elektriese skokke en langdurige isolasie. Sy 1982-aanhouding, een van die mees gedokumenteerde gevalle van politieke mishandeling onder apartheid, het internasionale veroordeling (kritiek) gelok. Amnestie Internasionaal*, wat hom as 'n gewetensgevangene verklaar het, het aan die spits gestaan van 'n wêreldwye veldtog om sy vrylating te eis, wat uiteindelik geslaag het.

Sy lyding het emblematies (simbolies) van die regime se wreedheid geword en het gehelp om die mate van staatsondersteunde geweld bloot te lê. Farisani het in 1986 voor Amerikaanse kongreskomitees getuig waar hy sy ervarings in kil besonderhede oorvertel het; 'n getuienis wat tot formele resolusies in beide die Senaat en Raad van Verteenwoordigers gelei het wat by die Suid-Afrikaanse regering aangedring het om hulle vervolging van hom en ander aktiviste te staak.

[Bron: Begrafnisprogram van Eerwaarde Tshenuwani Farisani, 7 Junie 2025]

***Amnestie Internasionaal:** 'n wêreldwye menseregte-organisasie wat werk om menseregte oral in die wêreld te beskerm en te bevorder

BRON 2B

Die bron hieronder is deel van 'n getuienis wat op 4 Oktober 1996 deur Farisani gelewer is by die Waarheids-en-Versoeningskommissie se Menseregteskendingskomiteeverhoor wat in Venda gehou is. Dit is 'n terugblik op Farisani se ervarings gedurende sy tydperk van aanhouding onder die hande van die Venda Veiligheidstakpolisiemanne.

... Ek is elke dag ondervra. Daar waar ek gemartel is. Ek is ondervra omdat die eerste ding wat gesê is, die brief is wat deur mnr. JAM Silimela en mnr. Magwaba, Venda Veiligheidstak-polisiemanne, geskryf is. Ek haat hulle nie, hulle moet die waarheid praat.

Hulle het 'n sak oor my gesit, hulle het klewerige goed oor my uitgegooi; jy weet, dit was net taai. In my verbeelding, terwyl hulle geskok het, kon ek nie die elektrisiteit in die stof behoorlik voel nie. Hulle het daardie elektriese toestelle aan my ore gekoppel, en hulle het water op die vloer uitgegooi. My hele liggaam het net gepyn. Ek het in die water geval en ek het neergeval, opgestaan, die sak afgehaal en hulle het my baie vrae gevra. Die elektriese toestelle is van die kop na die tone en die dye en selfs my private dele gekoppel. My binnegoed het gespring. Soos wat dit gebeur het, het Ramaligela (lid van die Venda Veiligheidstakpolisie) 'n lied begin: 'Halleluja. Roep jou God. Hy sal jou kom help.' Ek jok nie oor Ramaligela nie. Waarom sou ek oor hom jok, hy weet baie goed dit is waar?

Ek is gedwing om opstote te doen, om op my kop te staan, hoe kan ek op my kop staan; jy weet, ek is baie swaarlywig (kort en swaar)? Hulle het my gevat en my gedwing om op my kop te staan en toe het hulle my geskop. Kan ek net een finale ding sê? Een rede waarom ek die familie hierheen bring, een rede wat ek wil steun, is dat baie van hierdie bose mense, en as 'n pastoor gebruik ek nie die woord 'boos' maklik nie, maar ons moet uitwei (praat) oor bose en wrede mans en vroue, omdat as hulle nie na vore kom en bely nie, hulle een of ander tyd sal terugkom ...

[Uit *WVK Finale Verslag*, Volume 5, Hoofstuk 2, 1998]

BRON 2C

Die bron hieronder is 'n uittreksel uit die *Waarheids-en-Versoeningskommissie Spesiale Verslag van Saak Nr. AC/99/0238*, gedateer 5 Mei 1999. Dit werp lig op waarom die WVK se Amnestiekomitee die aansoek van drie Venda Veiligheidstakpolisiemanne, T Nesamari, P Managa en M Ramaligela, wat Eerwaarde Farisani en ander slagoffers aangeval en gemartel het, verwerp het.

... Die WVK Amnestiekomitee is tevrede dat die aansoeke voldoen aan die formele vereistes van die Wet op die Bevordering van Nasionale Eenheid en Versoening, 1995 (Wet 34 van 1995), hierna verwys as 'Die Wet', en bevind dat al die dade met betrekking waartoe amnestie deur die aansoekers versoek word, met 'n politieke doel gepleeg is, soos deur die Wet voorgeskryf.

Al drie die aansoekers (T Nesamari, P Managa en M Ramaligela) het by die verhoor getuig. In beide hulle geskrewe aansoeke en in hulle mondelinge getuienis het dit vir die WVK Amnestiekomitee duidelik geword dat hierdie drie aansoekers voortdurend hulle rol en betrokkenheid by die aanranding en marteling van die slagoffers wat afsonderlik gemartel is, onderspeel (as onbelangrik afmaak) het, maar uit wie se getuienis daar 'n prentjie van ooreenstemming duidelik geraak het oor die metodes wat gebruik is.

Die gebruik van 'n sak gevul met water oor hulle koppe, die toepassing van elektriese skokke aan hulle oorlele en private dele, hare wat uit verskillende liggaamsdele getrek is, die bevele om veeleisende (maak moeg) oefeninge te doen en die wrede aanrandings deur die aansoekers met hulle kaal hande, het tydens die getuienis van die slagoffers so konsekwent na vore gekom dat die Komitee nie die waarheid van hulle getuienis kon aanvaar nie.

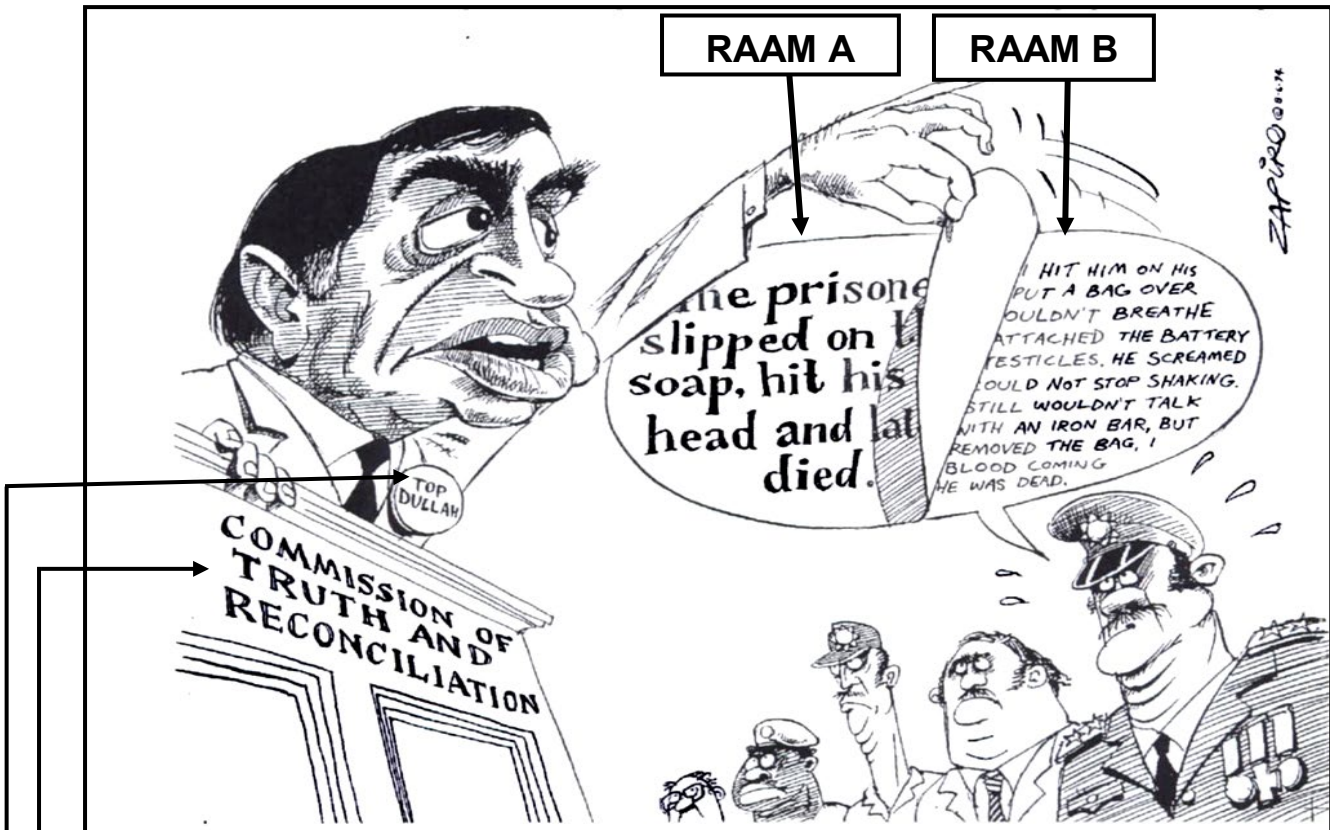
Die Komitee is nie tevrede dat die bogenoemde drie aansoekers al die relevante feite, soos vereis deur artikel 20(1) van die Wet, volledig geopenbaar het nie en gevolglik moet hulle aansoeke MISLUK.

[Uit *Die Waarheids-en-Versoeningskommissie Spesiale Verslag, Besluite*, 1998]

BRON 2D

Die spotprent hieronder is deur J Shapiro, geneem uit die boek *Truths Drawn in Jest: Commentary on the TRC Through Cartoons*, geredigeer deur W Verwoerd en M Mabizela. Dit beeld Dullah Omar uit, die voormalige Minister van Justisie, wat vir die WVK verantwoordelik was, wat die waarheid oor menseregteskendings van politieke aktiviste gedurende die apartheids-era onthul.

Die inligting in beide rame (RAAM A en RAAM B) is onder die spotprent oorgetik en vertaal vir duidelikheid.

[Uit *Truths Drawn in Jest: Commentary on the TRC Through Cartoons*, geredigeer deur W Verwoerd en M Mabizela]

TOP DULLAH

WAARHEIDS-EN-VERSOENINGS-KOMMISSIE

RAAM A

ie gevangen gly op di seep, stamp sy kop en sterf later.

RAAM B

SLAAN HOM OP SY SIT 'N SAK OOR ON NIE ASEMHAAL NIE HEG DIE BATTERY TESTIKELS. HY HET GESKREE ON OPHOU RUK NIE. WOU STEEDS NIE PRAAT NIE MET 'N YSTERSTAAF, MAAR VERWYDER DIE SAK, EK BLOED LOOP HY WAS DOOD.

VRAAG 3: HOE KAN DIE UITBREIDING VAN BRICS-LANDE AS 'N BEDREIGING VIR DIE MAGSBALANS TUSSEN DIE GLOBALE NOORDE (WESTERSE LANDE) EN DIE GLOBALE SUIDE (BRICS-LANDE) BESKOU WORD?

BRON 3A

Die bron hieronder is 'n artikel met die titel 'BRICS Intergovernmental Organization', wat geneem is uit rekords van die BRICS-spitsberaad wat in Oktober 2024 in Kazan in Rusland gehou is. Dit fokus op die redes vir die vorming van BRICS en hulle geskiedenis sedert 2006.

Die eerste vergadering in die BRIC-formaat het op 20 September 2006 buite die 61ste sessie van die VN (Verenigde Nasies) se Algemene Vergadering in New York plaasgevind. Die vergadering is deur die ministers van buitelandse sake van Rusland, Brasilië en China en die minister van verdediging van Indië bygewoon, wat almal saamgestem het om veelsydige (veelkantige) samewerking tussen die vier lande te ontwikkel.

Die BRIC-spitsberaad het op 16 Junie 2009 in Yekaterinburg in Rusland plaasgevind. Die finale Gemeenskaplike Verklaring het die begeerte van BRIC-lande verklaar om 'n inkrementeel (toenemende), proaktiewe (aktiewe), pragmatiese (praktiese), oop en deursigtige dialoog en samewerking' te ontwikkel wat 'voordelig (gepas) is, nie net om algemene belange van opkomende mark-ekonomieë en ontwikkelende lande te dien nie, maar ook om 'n harmonieuse (vriendelike) wêreld van blywende vrede en gemeenskaplike voorspoed te bou'.

Met die toetrede (aansluiting) van die Republiek van Suid-Afrika (die eerste spitsberaad met Suid-Afrika het op 14 April 2011 in Sanya, China, plaasgevind), is die afkorting 'BRICS' as die naam van die assosiasie gevestig. Een van die prioriteite van BRICS-aktiwiteite is om die vorming van 'n multipolêre (met baie uitgangspunte) demokratiese wêreld te bevorder en om globale veiligheid en stabiliteit oor die wêreld heen te versterk. Die assosiasie bepleit (aanmoedig) voortdurend vir voldoening aan (saamstem met) die beginsels van internasionale reg met die VN in die sentrale rol, en die verwerping van eensydige dwangmaatreëls (gedwonge). Op 1 Januarie 2024 het Egipte, Iran, die Verenigde Arabiese Emirate, Saoedi-Arabië en Ethiopië by BRICS aangesluit.

[Uit 'BRICS Intergovernmental Organization', die Ministerie van Buitelandse Sake van die Russiese Federasie, 2024]

GLOBALE NOORDE: verwys breedweg na die ryker, meer ontwikkelde lande in Wes-Europa, Noord-Amerika, dele van Asië en Oseanië (Westerse lande)

GLOBALE SUIDE: sluit breedweg die res van die wêreld in, dikwels gekenmerk deur laer inkomste en ontwikkelende ekonomieë (sluit BRICS-lande in)

BRON 3B

Die bron hieronder is uit 'n artikel met die titel 'The BRICS Challenge to the G7 Established International Order' deur MG Mooradian, wat op 20 September 2024 deur die Foreign Policy Research Institute gepubliseer is. Dit benadruk die strategieë wat deur BRICS aangeneem is om die Globale Noorde uit te daag.

BRICS stel drie strategiese inisiatiewe bekend, wat ten doel het om die gevestigde internasionale orde uit te daag: 'n *kunsmatige intelligensie('AI')-regeringsraamwerk, 'n onafhanklike ekonomiese stelsel en streeks-sekureiteitskoalities (alliansies). BRICS se huidige doel is om die internasionale orde te hervorm om nasies in staat te stel om onafhanklik op te tree, sonder betrokkenheid of dwang vanaf Westerse lande.

Een van BRICS se primêre doelstellings is om 'n onafhanklike betaalstelsel te vestig wat ledegedeenhede gebruik om de-dollarisasie (vervang die Amerikaanse dollar in internasionale handel) te bevorder en daardeur die impak van Westerse sanksies te verminder (verklein). Die eerste stap van hierdie proses is die poging om spesifieke lewensbelangrike internasionale markte te beïnvloed om ekonomiese invloed (voordeel) te bekom. Een voorbeeld van hierdie nuwe strategie is BRICS se betrokkenheid by die energiemark, met die organisasie wat daarna mik om 'n energievennootskap tussen hulle lede te skep. Met die onlangse insluiting van energiereike nasies soos Saoedi-Arabië, Iran en die Verenigde Arabiese Emirate kan BRICS 'n invloedsvlak in die globale energiemark bereik wat aan dié van OPUL (Organisasie van Petroleumuitvoerlande) ('OPEC') gelykstaande is, wat potensieel die dinamiek verander deur 'n betekenisvolle gedeelte van die wêreld se olie- en gasvoorraad te beheer.

Nog 'n kritieke mark wat BRICS probeer beïnvloed, is die landbousektor, waarvan die eerste doelstelling is om 'n onafhanklike graanhandelstelsel te skep wat deur Rusland geïnisieer is. Hierdie inisiatief kan die organisasie se onderhandelingsmag ten opsigte van graanpryse verhoog en sanksies deur Amerika en sy **G7-vennote (ander ryk Westerse nasies) teenstaan. BRICS wil die bestaande wêreldmagstruktuur verander wat tot afnemende Amerikaanse invloed en die destabilisering van die internasionale orde kan lei.

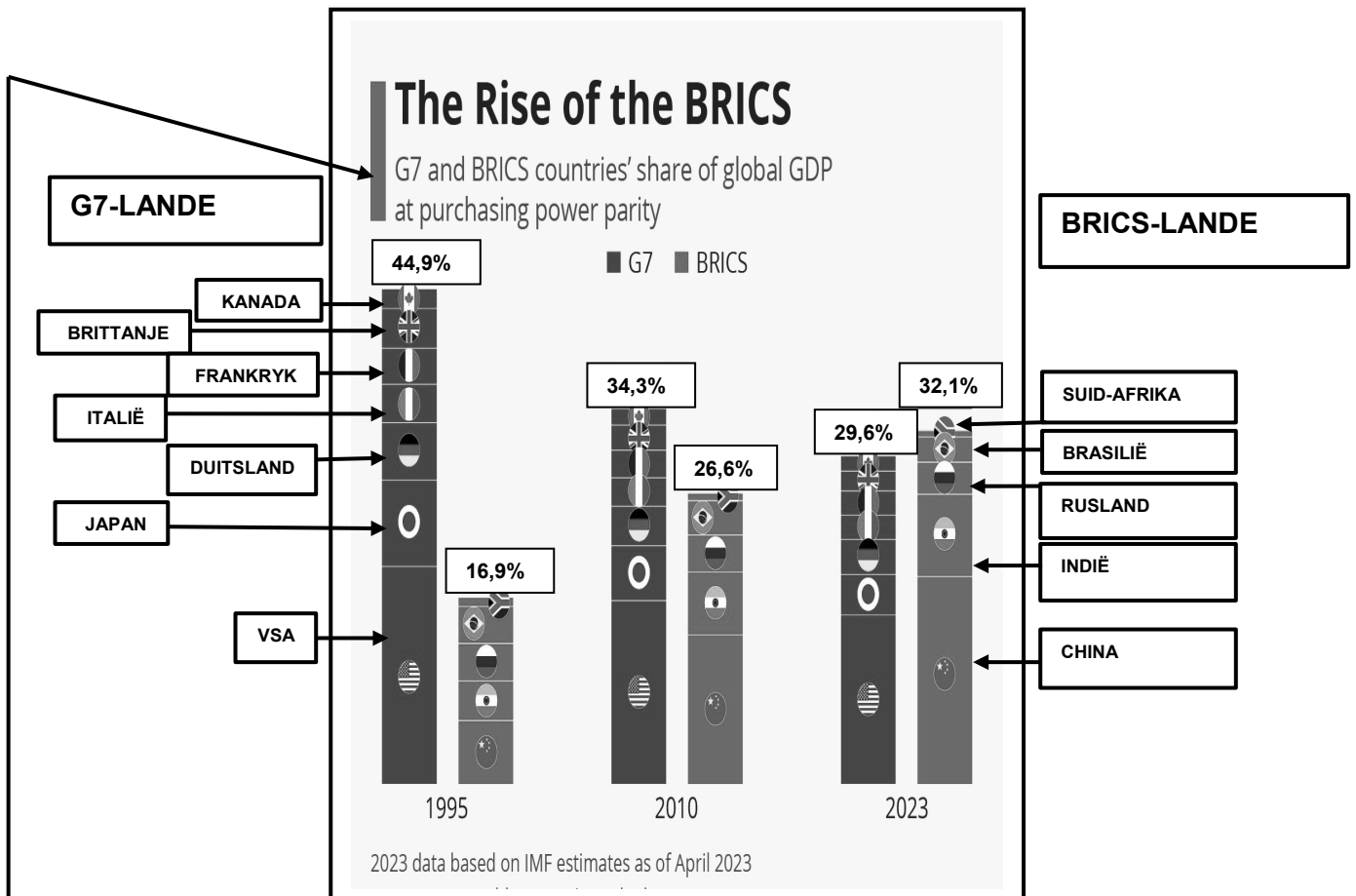
[Uit 'The BRICS Challenge to the G7 Established International Order' deur MG Mooradian]

***Kunsmatige intelligensie('AI')-regeringsraamwerk:** 'n regeringsinligtingstelsel wat die gebruik van kunsmatige intelligensie ('AI') op 'n verantwoordelike manier te bestuur

****G7:** verwys na 'n tussenregerings- politieke en ekonomiese forum van sewe van die wêreld se magtigste ekonomieë. Die lede is Kanada, Frankryk, Duitsland, Italië, Japan, die Verenigde Koninkryk en Amerika.

BRON 3C

Die grafiek hieronder, met die titel 'Die Opkoms van die BRICS' ('The Rise of the BRICS'), geskep deur STATISTA, 'n aanlyn marknavorsingsmaatskappy wat data en verslae oor globale markte verskaf met betrekking tot wêreld ekonomiese vooruitsigtesyfers vanaf die Internasionale Monetêre Fonds (IMF). Dit toon 'n vergelykende analise van die groei van BBP (bruto binnelandse produk) tussen die G7- en BRICS-lande oor die periode 1995 tot 2023.

[Uit <https://www.statista.com/chart/30638/brics-and-g7-share-of-global-gdp/>. Toegang op 5 Maart 2025 verkry.]

Bruto binnelandse produk ('GDP'): totale waarde van alle goedere in 'n land

'deel van globale BBP': 'n vergelyking van 'n land se BBP met die totale BBP van die wêreld

'koopkragpariteit': 'n vergelyking van die koopkrag van geldeenhede tussen twee of meer lande

G7- en BRICS-lande se deel van globale BBP teen koopkragpariteit

BRON 3D

Die uittreksel hieronder is uit 'n artikel met die titel 'How Trump's Dump on De-dollarisation Affects BRICS', deur K Wadhwa en dit het op 28 November 2024 in die *Responsible Statecraft Weekly*-nuusbrief verskyn. Dit sluit 'n uittreksel uit 'n toespraak in, wat Trump, as aangewese president, in September 2024 tydens 'n veldtogbyeenkoms in Wisconsin gelewer het. Dit benadruk hoe BRICS 'n bedreiging vir die magsbalans tussen die Globale Noorde en die Globale Suid inhou.

'Baie lande verlaat die dollar. Met my gaan hulle nie die dollar verlaat nie. Ek sal sê, as jy die dollar verlaat, doen jy nie besigheid met Amerika nie, want ons gaan 'n 100%-tarief (belasting) op jou groei hef.' Hy was besig om na *BRICS+-lande te verwys. Heel party van hulle is krities oor die 'reëlsgebaseerde' internasionale orde, wat in die Bretton Woods-era deur Amerika ingestel is, wat hulle as voordelig vir die Weste (veral Amerika) bo die opkomende Globale Suid beskou.

De-dollarisasie mag dalk nie binnekort gebeur nie, maar die feit dat die BRICS+-lande, wat 35% van die wêreld se BBP en 45% van die wêreldbevolking vorm, lyk asof hulle dit ernstig opneem, is 'n werklike bekommernis vir Amerikaanse leiers, Trump ingesluit.

Gedurende sy vorige termyn as president het Trump 'n handelsoorlog met China begin en boonop 'n nuwe vlaag sanksies teen Iran, Venezuela en Rusland ontketen. Indien hy (Trump) dooernstig is oor die gebruik van sanksies as 'n wapen, sal meer lande **op meer as een moontlikheid wil wed. Op stuk van sake kan hulle dalk ook eendag aan die ontvangkant van sanksies wees as hulle in onguns by Amerika verval. 'Dit sal meer konsolidasie (versterking) van China se leierskap van die BRICS+ beteken en meer innovering ten opsigte van finansiële infrastruktuur, samewerking en integrasie ...'

Hy [Trump] het waargeneem dat selfs lande wat vriendelik teenoor die Weste is, soos Turkye, graag by die alliansie (BRICS+) wil aansluit.

[Uit *Responsible Statecraft Weekly*-nuusbrief, 28 November 2024]

***BRICS+:** Oorspronklike BRICS-nasies (Brasilië, Rusland, Indië, China en Suid-Afrika) plus die nuwe lede (Ethiopië, Egipte, Saoedi-Arabië, Iran en die Verenigde Arabiese Emirate) en enige ander land wat nog kan aansluit. Argentinië het reeds onttrek ná 'n regeringsverandering teen Desember 2023.

****op meer as een moontlikheid wil wed:** om te vermy om jouself te verbind wanneer jy voor 'n moeilike keuse te staan kom of om jouself te beskerm om nie die verkeerde keuse te maak nie

ERKENNINGS

Visuele bronne en ander historiese bewyse is uit die volgende geneem:

'BRICS Intergovernmental Organization', die Ministerie van Buitelandse Sake van die Russiese Federasie, Kazan-spitsberaad, Rusland, 2024

Begrafnisprogram van Eerwaarde Tshenuwani Farisani, 7 Junie 2025

Die Waarheid-en-Versoeningskommissie Spesiale Verslag, Besluite, 1998

Erasmus, P. 2021. *Confessions of a STRATCOM Hitman* (Jacana Media, Johannesburg)

Gentle, L; Callinicos, L; Jansen, M; Nieftegoedien, N en Jordie, R. 2018. *History of Trade Unionism in South Africa*, (Workers World Media Productions, Johannesburg)

Howarth, N. 2012. *War in Peace: The Truth about the South African Police's East Rand Riot Unit 1986–1994* (Galago Books, Johannesburg)

<https://www.statista.com/chart/30638/brics-and-g7-share-of-global-gdp/>

Mooradian, MG. 2024. 'The BRICS Challenge to the G7 Established International Order' (Foreign Policy Research Institute)

Responsible Statecraft Weekly-nuusbrief, 2024

The New York Times-tydskrif, 15 Junie 1986

Verwoerd, W. en Mabizela, M. 2000. *Truths Drawn in Jest: Commentary on the TRC Through Cartoons*. (New Africa Books, Kaapstad)

WVK Finale Verslag, Volume 5, Hoofstuk 2, 1998